

BARTOLOMĚJ

farní měsíčník

doporučená cena 10 Kč

3/2024

2 Slovo kněze

10 Slovník

20 Bohoslužby o Velikonocích

SLOVO KNĚZE

V tomto roce jsou Velikonoce brzo. O něco dříve by to ještě mohlo být, ale už ne o moc, protože Velikonoce se slaví po prvním jarním úplňku. Nejdříve by to mohlo být 22. března.

Doba postní je časem jistého útlumu, spočívání, neaktivity. Odříkáme se, postíme se a snad i trochu víc modlíme a čteme duchovní literaturu.

V přírodě se začíná vše probouzet, stromy pučí, keře i cibuloviny kvetou, začínáme myslet na to, co všechno uděláme venku na zahrádce, až se vše naplno probudí. Zatím jsme ale ještě stále v klidu a útlumu. Chápeme, že jakési spočinutí a i únava, která vyplývá z krátkého zimního dne a nedostatku světla, jsou nevyhnutelné. Jaký má ale význam, že to, co nám nabízí příroda, ještě více prohlubujeme odříkáním, uvažováním o utrpení a smrti Krista i o naší vlastní? Nebylo by lepší přemýšlet, jak naplánovat další období svého života, abychom mohli být aktivní, radostní?

Myslím, že nebylo. Musíme počítat s omezeným množstvím energie, kterou máme. Postním „útlumem“ se učíme respektovat hranice svých možností. Víme, že člověk bez hranic se rozpadá, spaluje, ztrácí sám sebe. Víze stále nových a nových možností vyvolává v člověku více smutek, než radost. Nejsme schopni vše obsáhnout. Spokojit se se svým malým světem ale také nechceme. Chceme víc. Chceme zažít hodně hezkých věcí, chceme prohlubovat poznání a těšit se ze života.

Jenže v jistém momentě to už víc nejde. Můžeme utéct do snění nebo závislosti. Anebo můžeme přijmout to, že život a jeho blahobyť nestojí na nových a nových prožitcích. Utrpení přijde, i když jej nezveme, radost přijde taky ve chvíli, kdy to nejméně čekáme. Pokud chceme být spravedliví vůči tajemství života, musíme uznat, že nevíme, odkud se bere touha žít a radost ze života. Jak by řekl Viktor Frankl, to ne my klademe životu otázky, ale život klade otázky nám. Náš život je odpovědí. Jednou lepší, jindy horší. Nejsme majiteli života, jsme jen jeho správci. Jsme obdarovaní. A proto je důležité poznat dárce. Kdysi stála v katechizmu věta: „Proč jsme na tomto světě?“ Odpověď zněla: „Abychom Boha poznali, milovali a věčný život získali.“ Poznat dárce našeho života a jeho udržovatele bude tedy hlavním a nejdůležitějším cílem našeho života. „K čemu by bylo, kdyby člověk získal celý svět, ale svojí duši by ztratil?“

Velikonoce a potažmo doba postní nám pomáhají rozjímat o tom, kdo jsme, jaký je cíl našeho života a kam směřujeme. Není to cíl druhořadý, naopak, bez něho by byly všechny ostatní cíle příliš malé a zbytečné.

Velikonoce klepou pomalu na dveře. Tak na půl jsou již otevřeny. Jaké bude naše setkání s Ježíšem trpícím a zmrtvýchvstalým na Velikonoce? Co od něho čekáme? Toužíme po tom, abychom žili nově a z nových zdrojů?

Ján Halama SVD, farář

Bartolomějské hodiny

Čas... I pro naše předky bylo důležité měřit čas, členit dny všední i sváteční. Když nic jiného, bylo dobré vědět, kdy se vydat do kostela (a povědomí o tom, kdy má začít mše, bylo užitečné i pro kněze). Samozřejmě, toto mohly ohlašovat kostelní zvony, ale i zvoník musel vědět, kdy začít zvonit.

Nejstarším tipem hodin používaných u nás byly sluneční hodiny, využívající zdánlivého pohybu slunce. Metoda stará, přesná, bezporuchová, tedy, pokud není zataženo. Sluneční hodiny znal již starověký svět. I ve středověku byly velice rozšířené, ovšem do dnešních dnů se jich mnoho nedochovalo.

Na tělese schodiště vedoucího na ochoz presbytáře, na jižní straně našeho chrámu sv. Bartoloměje, výrazně vystupuje jeden nárožní kvádr (jeho plocha je tak natočena ideálně k jihu, rovnoběžně s rovníkem). Dodnes je na něm znát zřetelný ciferník slunečních hodin. Snad jejich vznik můžeme spojit již s výstavbou nového presbytáře Petrem Parlěrem a datovat je do 60.–70. let 14. století. Jedná se tak pravděpodobně o nejstarší dochované sluneční hodiny na území naší republiky a tedy v podstatě o unikátní, byť trochu opomíjenou technickou památku.

Mechanické hodiny se zrodily pravděpodobně až ve 13. století, ale velice rychle se rozšířily. Nejpozději v druhé polovině 15. století byly jedny umístěny i na severní věž kolínského chrámu sv. Bartoloměje. První zmínku o nich máme z roku 1494, kdy byly opravovány mistrem Jiříkem, šlejférem (brusičem kovů) a hodinářem z Prahy. Musely tedy v tomto roce již nějakou dobu existovat. Hodiny v té době byly nepřesné,

poruchové a často potřebovaly opravy. A tak nejvíce zpráv, které se nám dodnes dochovaly, se týká právě jejich oprav. V listě z roku 1511, v kterém se purkmistr a rada města Kolína omlouvají Kouřimským, že u sebe zdrželi jejich orlojníka Ondřeje, Kolínští neskromně uvádějí: „...orloj máme a ne obyčejnej...“. V roce 1619 opravoval hodiny slezský hodinář Matěj Drobiš, který za práci obdržel 15 kop grošů a na rok bezplatný pobyt v Kouřimské bráně (což nebylo vězení, ale slušný „obecní“ byt). Je ale otázkou, proč se chtěl v Kolíně tak dlouho zdržovat.

Zdá se, že na natahování a běžnou údržbu hodin městská rada zaměstnávala vždy někoho místního. Povolání to nebylo lehké a mohlo být i nebezpečné. Například v 70. a na počátku 80. let 17. století vlastnil dům čp. 57 v dnešní Rubešově ulici zámečník a puškař Jan Herkl. Ten spravoval i věžní hodiny. V roce 1682 při jejich natahování spadl ze žebříku a zabil se.

Jak tyto nejstarší kolínské věžní hodiny vypadaly a jaké měly funkce (samozřejmě krom ukazování času), nevíme.

Před rokem 1750 byly přeneseny na zvonici. Zanikly po požáru města v roce 1796.

Ukončeme tento drobný příspěvek o měření času nadčasovým citátem ze slunečních hodin, nacházejících se na nedalekém domě čp. 17, které vytvořili v roce 1975 bratři Kamarýtovi: „Čas plyne, pokud čas máme, čiňme dobro“.

Torzo slunečních hodin na schodišti vedoucím na ochoz presbytáře, na jižní straně chrámu sv. Bartoloměje. Foto J. Pejša.

Jaroslav Pejša

Seriál: 120“ o liturgii

Bohoslužba slova

(16) Chléb a víno ke mši

Vzpomínám si na jednoho kněze, který při pohledu do kostela plného babiček poznamenal: „Vino, ženy, zpěv, zkrátka mše svatá.“ Ale na rozdíl od zpěvu a žen, bez vína to opravdu nejde.

Vino a chléb si ke slavení eucharistie vybral sám Pán. Proto církev na celém světě slaví mši svatou s chlebem a vínem, s každodenními potravinami Ježíšovy doby. I když by v některých končinách denní obživě odpovídala spíše rýže nebo kukuřičná placka. V nejstarších dobách se ke slavení eucharistie používal každodenní, doma pečený kvašený chléb, který přinášeli sami věřící. Jedna synoda v osmém století dokonce napomínala, aby se k oltáři nepřinášely buchty, ale chléb.

V devátém až jedenáctém století se postupně prosadilo používání nekvašeného chleba, a to z důvodů praktických, jako je drobení, tak i teologických. Vždyť Kristus svou poslední večeři slavil s chlebem nekvašeným. A jak dodávali středověcí teologové, chléb k proměňování musí být dokonalý a bez poskvrny, tedy bez kvasu.

Někteří tvrdí, že původně se používalo víno barvy červené a až s purifikatorií se z praktických důvodů přešlo na víno bílé. Každopádně kanonické právo stanoví, že víno ke slavení eucharistie musí být přírodní, z vinné révy a nezkažené. Pokud by kněz nemohl přijmout víno obsahující alkohol, je možné použít hroznovou šťávu, jejíž kvašení bylo zastaveno např. zmrazením, aniž by se změnil její charakter. A tak zůstává platnou materií pro slavení eucharistie.

P. Petr Soukal

Zdroj: www.liturgie.cz/video/a/120-o-liturgii

Pro časopis Bartoloměj přepsal Martin Prokop

Okénko do Farní charity

Centrum Kohoutek pomáhá lidem v akutní krizi i v dlouhodobě nepříznivé sociální situaci

Zařízení Farní charity Kolín s názvem Centrum Kohoutek sídlí v prostorách bývalé protialkoholní záchytné stanice v Kutnohorské ulici č. p. 21. Kdo Kohoutek zná, jde na jistotu. Kdo ho nezná, zpravidla hledá – zde malá nápověda – nachází se v zadním traktu domu pod městskou policií, vchod zvenčí.

Kohoutek není registrovanou sociální službou podle zákona o sociálních službách, je však pro sociální služby, městský úřad a další subjekty důležitým „partákem“ v péči o potřebné.

Významnými partnery z hlediska financování a zajištění kontinuity provozu jsou město Kolín a Římskokatolická farnost.

Kohoutek provozuje sklad materiální a potravinové pomoci, která je určena lidem v akutní krizi nebo v dlouhodobě nepříznivé sociální situaci. A nejen to! Je jakýmsi rozcestníkem, bezpečným místem a první podanou rukou k návazným službám. „Myšlenka charitního šatníku a potravinové pomoci nezahrnuje jen obstarání stravy a ošacení. Chceme vytvořit místo setkání a přijetí člověka v jakékoli životní situaci. Zároveň poskytujeme klientům základní poradenství, kam se mohou obrátit pro další pomoc,“ specifikuje rozsah služeb Farní charita Kolín na svých webových stránkách.

V praxi funguje výdej pomoci prostřednictvím poukázek, které vystavují sociální pracovníci městského úřadu (výdej pro opakovanou pomoc) nebo sociální pracovníci a zástupci určených organizací (výdej pro jednorázovou pomoc – Římskokatolická farnost, Prostor plus o.p.s., Centrum pro integraci cizinců o.p.s. aj.). K udělení poukazu dochází na základě posouzení aktuální finanční a sociální situace žadatele. Zpravidla se jedná o případy, kdy příjemce pomoci vypadl ze záchranné sociální sítě státu, případně sociální pomoc (peněžitě dávky pomoci v hmotné nouzi) využívá, ale k zajištění základních životních potřeb už nestačí – tzv. propadá záchrannou sociální sítí.

Příklad modelové situace: Pan František žije na ulici, nemá u sebe žádné doklady – chybí mu občanský průkaz, kartička pojišťovny. Nemá rodný list. Vlastně ani neví, kde doklady má – někdo mu je nejspíš ukradl. Se svou rodinou není v kontaktu více jak 20 let. Obrátil se na sociální pracovníci, protože je mu zima, nemá teplé oblečení a má hlad. Spolu se sociální pracovníci hledají možná východiska. Jednou z cest je vyhotovení osobních dokladů, aby se pan František mohl dostat do systému státní pomoci. S doklady se pak může zaevidovat na úřad práce, požádat o dávky pomoci v hmotné nouzi a postupně pracovat na optimálním sociálním fungování. Než se tato časově náročná agenda vyřídí, může pan František využít pomoci centra Kohoutek. Sociální pracovnice mu vystaví poukaz a pan František získá jak teplé oblečení, tak i stravu ještě v daný den.

Centrum Kohoutek v číslech za rok 2023

V loňském roce Kohoutek navštívilo zhruba 450 klientů, pomoc byla vydána 1397krát a přišlo 298 nových klientů. Nejstaršímu bylo 87 let. Nejmladším se stal novorozenec.

Co o Kohoutku řekl spokojený klient

„Nejpevnější maják, který tu stojí i v tom nejrozbouřenějším moři.“

Co potřebuje jeden, není pro druhého

Klienti do centra přicházejí pro pomoc, která jim pomáhá v naplnění jejich základních životních potřeb – přicházejí pro stravu, hygienu, oblečení, radu i sdílení starostí. Někdy se však zakázka vymyká „běžnému scénáři“. Jednou z takových příhod, na které pracovnice s úsměvem vzpomínají, je případ, kdy klientovi k naplnění základních životních potřeb a osobní spokojenosti chyběla jen žvýkačka.

Víte, že Kohoutek mohla být Slepíčka?

Na otázku, kde se vzal pro sklad materiální a potravinové pomoci název Kohoutek jsem se zeptala ředitele FCHK Petra Zavřela: „Pojmenování je po jednom ze zvonů ze Zvonice chrámu sv. Bartoloměje. Dnes visí v bartolomějské zvonici šest zvonů. Ve výklenku severního okna jsou navíc dva malé historické zvony z let 1610 a 1730 s úsměvnými názvy Kohoutek a Slepíčka. To proto, že se Kohoutkem zvonilo brzy ráno při

rozednění, kdy se věřící modlili „Anděl Páně“ a při této příležitosti se někdy vyzvánělo i menším zvonem – Slepíčkou. Pro název Centrum Kohoutek mi byl inspirací právě zvon Kohoutek,“ sdělil **Petr Zavřel**.

Pokud se Vám služby centra líbí, můžete je podpořit formou postní almužny do postních papírových kasiček. Výtěžek poputuje na aktivity Kohoutku. Pán Bůh zaplat' za Vaše milosrdenství!

Michaela Prokopová

Ze starých farních kronik

Všem nám připadá samozřejmé, že ve školních třídách visí portrét hlavy státu. Pravda, před jistým časem se rozvířila debata, zda je to povinnost uložená zákonem či nějakým nařízením, ale nic to nemění na faktu, že na obraz prezidenta hleděly celé generace žáků a studentů. Ale bylo tak skutečně vždy? Začtème se do kroniky bývalé farnosti Starý Kolín, abychom se dozvěděli víc. Zápis je z roku 1924 a je uveden titulkem Kříže vyhozeny ze školy:

„Už o prázdninách se o to starali nevěrečtí členové místní školní rady a učinili podání o té věci okresnímu školnímu výboru, ten předal spis správě školy a správa školy ji dala na program první učitelské porady dne 1.9.1924. A porada rozhodla, že kříže budou odstraněny. Pro odstranění křížů hlasovali: učitel K. (snad katolík), P. (odpadlík – čechoslovák), učitelka V. (katolička) a učitelka R.F. (katolička), jejíž otec jest předsedou mariánské kongregace v Praze a jejíž bratr jest praporečníkem Orla. Táž učitelka ale tůž čas se ucházela u organizace strany lidové, aby jí pomohla k místu v Praze! Učitelský charakter!

Pro zachování křížů hlasovali: řídící učitel P., farář a industriální učitelka B. Kříže tedy byly vyhozeny většinou jednoho hlasu. Nebýti zrady F., kříže by nebyly odstraněny.

Jakmile bylo odhlasováno, povstal farář a řekl: tři kříže dal do školy zesnulý pan děkan Chaloupecký a na smrtelné posteli mi řekl, že kdyby mělo dojít k odstranění křížů ze školních světnic, abych kříže ihned rekvíroval a na slušném místě uložil. Proto žádám za vydání křížů. Byly

mi vydány a já dva hned odnesl. Třetí menší jsem si tam nechal k vyučování náboženskému. Tůž jest majetkem fary. Pověsil jsem ty dva kříže jeden do předsíně chrámové, druhý u kazatelny. Myslíl jsem, že katolíci se budou bouřiti a že si vymohou vrácení křížů. Ale „katolíci“ starokolínští ani muk. A tak jsem ničeho dále nemohl podniknouti.

Bůh to odpust' těm, kteří proti křížům pracovali. Doufám v Boha, že přijde doba, a ta doba že není třeba ani tak daleká, že ty kříže opět se slávou budou nesený na své místo. Ve škole visí teď namísto kříže obraz pana prezidenta republiky.“

Aby nevznikla mýlka – už za časů Rakouska – Uherska ve třídách byly portréty panujícího císaře a krále. Ty ovšem nevisely vepředu, ale kupodivu vzadu. Čelní stěna byla vyhrazena kříži.

Pád monarchie a vznik republiky spojený s heslem „Pryč od Vídně, pryč od Říma“ neznamenal ale jen konec vyvěšování krucifixu ve školních prostorách. Nahlédněme znovu do starokolínské farní kroniky, tentokrát do roku 1925:

„Moudří otcové naší proslavené dědiny se usnesli, že nedovolejí postavit i o Božím Těle oltáře. Poslali faráři spis se zákazem. Padla prů i slova: Každý šlejfir [kočovný brusíc nožů – poznámka M.K.] si musí zadat o dovolení, aby si směl ve vsi postavit svůj vůz. Snad tedy je farář roven šlejfirí. Farář ihned se kuroval k okresní správě politické, kteráž usnesení obecního zastupitelstva zrušila. Odvolali se dále k zemské správě politické a pak i k ministerstvu vyučování, ale všude byli odmrštěni.“

Na poli obecní politiky byl tedy starokolínský farář úspěšný, v místní škole se mu však dařilo podstatně méně. V témže roce 1925 v kronice čteme:

„Modlitba vyhozena ze školy usnesením porady sboru učitelského 1.9.1925. Pro zachování modlitby hlasoval jedině farář. Industriální učitelka v poradě nebyla.“

Nakolik bylo radikální „odřímštění“ na počátku první republiky šťastné ponecháváme na vlastním úsudku laskavého čtenáře.

Slovník křesťanství

Dnes se trochu blíže seznámíme s teologií obecně a jejím rozdělením.

dogma – Řec. „rozhodnutí“, „názor“; lat. *dogma fidei*, „článek víry“. V římskokatolické církvi: v nejpřesnějším významu slavnostní a jasné prohlášení církve, které předkládá pravdu (týkající se víry nebo mravů), jak je obsažena v pokladu Božího zjevení, s povinnými důsledky pro věřící (tzn. že její popírání je bludem). Tato pravda se ale může vyvíjet. Dogma může vyslovit všeobecný koncil nebo papež, pronášeli je *ex cathedra*. Pojem byl v církvi vymezován postupně. Středověk mluvil více o „učení“ (doktrína) nebo o „věroučných člancích“. Od 18. stol. nabyl termín nynějšího významu. – I když je nutno zásadně trvat na rovnocennosti dogmat, je oprávněné rozdělení: a) **obecné** základní pravdy křesťanství, tj. fundamentální články víry; b) **speciální** dogmata.

dogmatika – /**věrouka**/ Teologická věda zabývající se dogmaty a vykládající jejich smysl, tj. věda o sebeodhalení Boha skrze Ježíše Krista v Duchu svatém, jak je v celkovém hlásání vyslovuje církev a jak je v křesťanské víře přijaté a závazné pro křesťanský život.

ekleziologie – /z řec. *ecclésia*, a *logia*, „věda (teologická), jejímž předmětem je církev“. Teologické učení o církvi jako mystickém těle Kristově (tj. mystickém spojení věřících), které představuje reálnou přítomnost Boha na zemi. Formuluje znaky pravé církve, odůvodňuje nutnost církevní hierarchie a pojednává o principech pozemské (tj. bojující) a nebeské (tj. vítězné) církve. Někteří soudí, že o pravé ekleziologii lze mluvit až od 14. stol., kdy augustinián Jakub z Viterba napsal spis *De Regimine Christiano*. Největší rozmach doznala ekleziologie ve 20. stol., hlavně díky 2. vatikánskému koncilu, který představuje velkou syntézu ekleziologie (objevují se v ní tři motivy: *koinonia* (společenství), *diakonia* (služba) a *martyria* (svědectví)).

eschatologie – Z řec. *eschatos*, „poslední“, „nejzazší“, *logos*, „slovo“. Část dogmatiky jednájící o „posledních věcech“ jednotlivého člověka (skutečnosti, které tvoří hranici nebo leží „za“ hranicí, která odděluje dějiny, čas a svobodu od jejich definitivní platnosti, tedy různé dílčí momenty a hlediska jediné úplné definitivnosti každého člověka) i celého vesmíru. • Estachologii rozlišujeme na: **zvláštní** (smrt, soud

soukromý, nebe, peklo, očistec) a **obecnou** (druhý příchod Krista, vzkříšení těl, poslední soud, konec světa).

Poslední věci člověka. smrt, soukromý soud (jímž je duše zemřelého určena buď pro nebe nebo očistec nebo peklo). *Poslední věci lidstva.* vzkříšení těl z mrtvých, všeobecný soud (jím bude přisouzena jednomu věčná sláva v nebi a druhým věčné tresty v pekle). *Poslední věci vesmíru* je jeho obnova a oslava.

exegeze – Z řec. *exegésis*, „vést“, „výklad.“ Teologická disciplína, která Bibli vykládá pravými vědeckými metodami, k nimž patří filologie, biblická kritika, biblické dějiny aj, jejichž použitím se však exegeze nemůže vyčerpat. Zabývá se objasňováním smyslu symbolických vyprávění, výkladem obtížných míst Bible, důkazy jejího Božího původu a absolutní pravdivosti. Systematické vypracování pravidel, kterými se má exegeze řídit, tvoří předmět hermeneutiky. Křesťanská exegeze se zrodila velmi brzy. I když apoštolští Otcové (konec 1. stol.) nenapsali vlastní komentáře, citovali biblické úryvky ze SZ a často k nim připojili také jejich výklad. Ve 3.–4. stol. působily exegetické školy v Alexandrii (sv. Klement Alexandrijský) a v Antiochii (sv. Jan Zlatoústý).

hereze – /**kacířství** • **bludařství**/ z řec. *hairesis*, „sklon“, „rozhodnutí“. Dobrovolné a tvrdošijné popírání nebo pochybování o jedné nebo více pravdách víry. Tento nesprávný názor může být **formální** (když je spojen s tvrdošijností; tj. křesťan si je jasně vědom, že jeho názor je v příkrém rozporu s dogmatem) nebo **materiální** (postrádá tvrdošijnost a pochází z nevědomosti; tj. křesťan si není vědom, že jeho názor odporuje dogmatu). Dogmatika považuje herezi za odporování zjevené pravdě, která byla schválena učitelským úřadem církve. Sám Ježíš herezi ve své církvi předpověděl (Mk 13,6; Mt 13,24–39). Jestliže si někdo mylné pojetí nebo popírání dogmatu ponechá jen pro sebe, aniž to veřejně prohlašuje, mluvíme o hříchu **vnitřní** hereze, na rozdíl od hereze **vnější**. Kdo propadl herezi v právně postižitelném smyslu, nepatří v plném smyslu k církvi.

kristologie – /**christologie**/ centrální traktát dogmatiky. Jeho obsahem je osoba, poslání a úděl Ježíše Krista, vtěleného Božího Syna, počínaje svoláním Božího království přes kříž až k jeho opětovnému příchodu na konci času. Teologické pojednání zabývající se Ježíšem Kristem, a sice v užším smyslu jeho osobou, zatímco dílo jeho

vykoupení pojednává teologie v jiné své části, v soteriologii. – Tzv. kristologie **shora**, je druh kristologie, která se odvíjí od preexistence Syna Božího, který sestoupil na svět, zatímco kristologie **zdola** vychází ze zkušenosti, kterou Ježíš Kristus učinil, když se stal člověkem.

liturgika – Nauka o liturgii nebo kniha obsahující tuto nauku. Je součástí praktické teologie. Určuje řád, kterým se řídí křesťanské bohoslužby a náboženské obřady vůbec, její teoretické základy, dějiny vzniku a rozvoje liturgie.

mariologie – Z *Maria* a *logia*, z řec. *logos*, „rozhovor“. Část teologie, jejímž předmětem je studium Panny Marie. Zvláštní styčné body mariologie jsou: kristologie, ekleziologie, učení o milosti, eschatologie.

pravdy katolické – (*doctrina catholica*): v užším teologickém smyslu všechny pravdy, které církev autenticky, ale nikoli neomylně předkládá (rozdíl vůči dogmatu a dogmatickým skutečnostem). Mezi katolické pravdy patří řada teologických závěrů, mnoho vývodů v papežských encyklikách aj. Církev vyžaduje pro takto předložené pravdy vnitřní přisvědčení, nikoli však absolutní neodvolatelný souhlas ve víře. Přisvědčení s ohledem na autoritu církve se může někdo zřici, když v úvahách, jež předstihují dosavadní stav problematiky, získá jisté přesvědčení, že určité prohlášení církve, sice autentické, avšak nikoli neomylné, již neodpovídá faktickému stavu;

pravdy základní – Bůh je jeden. Bůh je nejvyšší spravedlivý. Jsou tři božské osoby: Otec, Syn a Duch svatý. Bůh Syn se stal člověkem, aby nás svou smrtí na kříži vykoupil a navěky spasil. Duše lidská je nesmrtelná. Milosti Boží je k spasení nevyhnutelně potřeba.

schizma – Z řec. *schizein*, „rozdělovat“; *rozkol*. Porušení jednoty církve tím, že někdo odpírá poslušnost papeži, nebo tím, že se vymanil z církve. Na rozdíl od hereze se tedy v zásadě nedotýká doktrinárních otázek, ale jen organizačního začlenění v církvi. Známější bylo schizma Fotiovo v 9. století. Dále je známé: **a) východní** schizma roku 1054, kdy se papež Lev IX. a patriarcha Michael Kerullarius nedohodli na jurisdikci nad balkánskými biskupstvími, navzájem se exkomunikovali z církve a prokleli. Odloučením cařihradského patriarchátu od římské církve byla dovršena roztržka na církev východní a západní; **b) papežské** schizma (tzv. **velké** či **západní**) z let 1378–1414, kdy po papežích v Římě a v Avignonu zvolil koncil v Pise

roku 1409 dokonce papeže třetího; **c) utrechtské** schizma z roku 1724, které vedlo ke vzniku starokatolické církve.

– schizma **akaciánské**: označuje období 484–519, kdy došlo k prohloubení rozdílu mezi Západem a Východem. Konstantinopolský patriarcha Akacios byl dán papežem Felixem II. do klatby, neboť nezakročil proti monofyzitismu, za který se postavil sám římský císař Zenon. Císař usiloval o sjednocení nestoriánů a monofyzitů s většinovou církví, a proto vyhlásil věroučnou formuli „henotikon“ (jednotná víra).

symbolum – Řec. „poznávací znaménko“; lat. *tesera*, „znamení“, „odznak“ (pravého křesťana) /**symbol víry; symbolon**/ Autoritativní formulace víry. Byla od začátku křesťanství požadována při křtu. Od 2. století v ní převládá formulace víry v Ježíše Krista, od 3. století již je obsahem i Nejsvětější Trojice, církev a odpouštění hříchů. Od 4. století je formulace víry v Římě již ustálená.

teolog – Buď badatel v teologii nebo seminarista, který teologii studuje. Podle kritérií pravověrnosti, církevního uznání, osobní svatosti a časové přiřazenosti se dělí: **církevní Otcové** (pravověrnost, církevní uznání, svatý život, přináležitost ke staré církvi); **církevní spisovatelé** (přináležitost ke staré církvi; ostatní není nutné); **církevní učitelé** (pravověrnost, církevní uznání, svatý život; přináležitost ke staré církvi není nutná); **teolog** (pravověrnost, církevní uznání).

teologie – Z řec. *theos*, „bůh“, *logos*, „slovo“, „učení“, tj. učení o bohu; bohosloví. Věda o křesťanské víře, tj. v podstatě vědecko-metodické uvažování o křesťanské víře v Boha, který se zjevil v Ježíši z Nazareta. Základem křesťanské teologie je Bible a „svaté ústní podání“ (Tradice posvátná, tj. usnesení prvních ekumenických koncilů a církevních Otců). Pokud se týká pojednávání teologických věcí, rozeznáváme teologii **kladnou**: ta vyvozuje a dokazuje pravdy zjevené z Bible, z ústního podání a z výroku učitelského úřadu církve a teologii **zkoumavou**, jejímž úkolem je, aby bádáním lidského rozumu byla objasněna a dovozena vnitřní pravdivost článků víry.

Rozdělení teologie: **biblická** (úvodní vědy, exegeze SZ, exegeze NZ); **historická** (dějiny církve a dogmat); **systematická** (fundamentální /zabývá se otázkami sdělování víry/, dogmatika, morální teologie, křesťanská sociologie, církevní právo, filozoficko-

teologická propedeutika); **praktická** (náboženská pedagogika, katechetika, pastorální teologie, liturgická věda, homiletika).

teologumen(on) – Z řec. *theologeó*, „mluvit o Bohu (o božských věcech)“. Nauka, která není hlásána učitelským úřadem, čili není směrodatná a která se nepředkládá jako závazné tvrzení. Představuje však všeobecně přijímaný teologický výklad. Soukromý teologický názor (mínění), na rozdíl od dogmatu. Teologická interpretace. Teologumenon, pokud se nestaví proti dogmatům a všude přijímané posvátné církevní tradici, má právo – jakožto osobní teologické mínění – na existenci v Církvi. (Podmínkou však je, že není prohlašován za něco, čím není, – tj. za závaznou součást církevního učení, víry a praxe, a že nepůsobí v Církvi nepokoje.)

patristika – Z lat. *pater*, „otec“; patristická teologie. Označení pro nejstarší křesťanskou náboženskou filozofii a teologii 2.–8. stol., vytvořenou církevními Otcí. Období patristiky na Západě uzavírá sv. Isidor Sevilský (+636) a na Východě sv. Jan z Damašku (+749).

Patristika se člení: 1. období: apologetika (2. stol.–počátek 3. stol.) – spjato se zdůvodňováním křesťanství v boji proti pohanství, židovství a herezím. Apologetové zdůrazňovali teologické problémy, které později rozpracovávali křesťanští teologové; 2. období (4.–5. stol.): vznikají díla, která zdůvodňují křesťanskou dogmatiku z filozofických pozic; 3. období (5.–8. stol.): nepřináší v podstatě nic nového; jen přepracovává a systematizuje nashromážděné pojmy.

Jan Vosáhlo

Příběhy z historie veltrubské farnosti

P. Josef Cvrček

P. Josef Cvrček se narodil 2. března 1802 v Jičíně rodičům „nevalně majetným“. Zde vychodil obecnou školu a vystudoval gymnázium. Vysvěcen na kněze byl 4. července 1825. Do Veltrub přišel z Českého Brodu, kde byl cooperatorem. Byl tam spokojený, ale chtěl se osamostatnit a proto si zažádal o přeložení do veltrubské lokálie, kam nastoupil v r. 1837. Zemřel 14. srpna 1883, po 46 letech práce ve Veltrubech, Hradištku a Velkém Oseku a je pohřben na zdejším hřbitově v kněžském hrobu. V době jeho působení se ve Veltrubech udály téměř všechny podstatné změny. Byl zbourán starý kostel a postaven nový,

fara byla předána škole a přestěhována na druhý břeh jezera do čp 3. Další změny se kterými se musel srovnávat, byly změny v zákonech. (např. odtržení školství, povolení dvou protestantských církví, změny v občanském zákoníku apod.).

Život ve Veltrubech mu přinášel mnoho problémů. Největším problémem byl patronátní úřad pod vedením barona Steigera, protože pan baron se cítil jako někdo, kdo kněžím vládne. Jeho snahou bylo co nejvíce ztenčit množství peněz nutných na opravu a provoz lokálie a později farnosti. Byl k tomu motivován on i jeho úředníci, protože úspory ve farnostech znamenaly zvýšení příjmu patronátního úřadu, z čehož měli úředníci určité benefity. K tomu byl baron helvetského vyznání a Němec, a jeho původ a přesvědčení bohužel ovlivňovali jeho přístup k venkovským katolickým kněžím.

Další problém přišel s novým kostelem, protože byl postaven na vodě a díky tomu sedal a praskal více, než původní kostel na hřbitově. Ani cesta do kostela nebyla jednoduchá. Hlavně v zimě se musel brodit do kostela sněhem, do kterého se často bořil až po kolena. Vzdálenost fary od kostela spočítal na 600 kroků, a když byl nemocný vyvolávala v něm tato cesta pocit beznaděje. Po přestěhování se vzdálenost téměř nezměnila a přibyla další přeážka – přechod přes Jezero. Zpočátku to nebyl velký problém, ale během let se vlivem chátrání dřevěného mostu situace stále zhoršovala a občas se do kostela dostal pouze přes vodu na valníku taženém párem volů, které kočíroval kostelník. Pokud bylo Jezero zamrzlé, musel se seškrábat na led, překlouzat a u druhého břehu se vyškrábat nahoru. I když nebyla cesta zcela zatopená, po každém dešti přišel do kostela promočený a zablácený. Poslední rok svého života již nebyl schopen tuto cestu absolvovat a buď sehnal povoz, nebo sloužil mši na faře, nebo mše vůbec nebyla.

Ani doprava do Velkého Oseka nebyla jednoduchá. V létě dokud mohl chodit pěšky, později si sjednával povoz. V zimě jezdil na saních, což bylo „o zdraví“. Cestu do Hradištky mu komplikovaly povodně. Pořeb při povodni vypadal následovně. Kočářem, nebo povozem k vodě, přes vodu na lodce, potom přes pole k domku zemřelého. Po rozloučení v domě zemřelého odnesli rakev k vodě, naložili na lodku, přistoupil kněz a několik lidí a cestou přes vodu lodka začala nabírat vodu. Naštěstí se nepotopila.

Josef Sixta

Kalendář akcí v březnu 2024

9.-10. březen (sobota a neděle) – příprava snoubenců na přijetí svátosti manželství. Program přípravy se koná ve farním komunitním centru u sv. Bartoloměje a bude probíhat v sobotu od 9:30 do 17:00, v neděli od 14 do 17 hod.

14. březen (čtvrtek) – o. Jan Halama bude v kavárně Květinárna na Karlově náměstí od 16 hod. k dispozici na rozhovor v programu Na káfé s farářem či farářkou.

28. březen (čtvrtek) – Mší svatou při svěcení olejů MISSA CHRISMATIS bude slavit Mons. Jan Graubner, pražský arcibiskup od 9:30 v katedrále sv. Víta v Praze.

29. březen 2024 (pátek) – obřady Velkého Pátku v chrámu sv. Bartoloměje od 15 hod. Předtím od 14 hod. se modlíme pobožnost Křížové cesty. Zároveň bude příležitost k svaté zpovědi.

30. březen 2024 /sobota/ – vigilie Zmrtvýchvstání Páně a křest katechumenů.
Bohoslužba vigilie v kostele sv. Bartoloměje začne **v 19:00 hod.**

Od 10. března do 5. května 2024 je ve farním komunitním centru u sv. Bartoloměje ke zhlédnutí **výstava fotografií Františka Stráníka** pod názvem **Vietnamská mše v chrámu sv. Bartoloměje.** Obvykle můžete výstavu navštívit v neděli od 9 do 10 hod.

Další události:

2. červen 2024 (neděle) – Slavnost prvního svatého přijímání dětí spojená s procesí na Boží tělo. Mše svatá bude **v 10 hod.** v kostele sv. Bartoloměje.

9. červen 2024 (neděle) – Primiční mši svatou bude sloužit Marian Petr Šárovec OFMCap. Mše svatá v chrámu sv. Bartoloměje začne v 10:30. Kněžské svěcení bude v sobotu 8. června, čas a místo svěcení se ještě upřesní.

Farní tábor pro děti bude jako obvykle v klášteře v Zásmukách od **28. července do 3. srpna 2024.**

Krátké zprávy

V sobotu 24. února se v komunitním centru u chrámu sv. Bartoloměje konala duchovní obnova s P. Maxem Kašparů. Duchovní obnova byla již tradičně zakončena polední bohoslužbou.

První postní neděli 18. února jsme se ve farnosti již tradičně pomodlili křížovou cestu Na Vinici, tentokrát jsme ji zahájili na sendražické straně nedaleko řepařské drážky. Počasí jsme měli poprvé za sedm let slunečné a příjemné. Také náš počet tomu odpovídal. Vyzkoušeli jsme si trasu, kde by se jednou měla realizovat křížová cesta zakončená na vrchu stromovou kaplí.

Foto: <https://www.facebook.com/farnostkolin>

U příležitosti svátku Panny Marie Lurdské a Světového dne nemocných navštívil v úterý 13. února kardinál Dominik Duka Oblastní nemocnici v Kolíně, setkal se s vedením nemocnice a navštívil nemocné na interním oddělení.

Odsloužil také mši sv. za všechny nemocné a za ty, kteří o ně pečují. Jako nemocniční kaplan působí v kolínském nemocnici farní vikář otec Jarosław Batóg SVD.

V neděli 11. února 2024 nás navštívil Mons. ThDr. Jan Balík, PhD., generální vikář pražského arcibiskupství. Při besedě ve farním komunitním centru, která následovala po ranní mši svaté u sv. Bartoloměje, představil společně s Ing. Richardem Zárubou, manažerem (provozním ředitelem) projektu XPlace, koncept nájemního bydlení, který bude jedním z hlavních pilířů financování arcidiecéze. Tento projekt se týká i Kolína. V současné době se v lokalitě za nemocnicí (za jízdárnou) dokončují tři nájemní domy, které budou součástí tohoto projektu.

P. Lukáš Hanúsek už naplno funguje v Africkém Čadu. Srdečně Vás všechny zdraví. Přejeme mu vše nejlepší a v modlitbě na něho myslíme.

Zdroj: <https://www.facebook.com/farnostkolin>

I v tomto roce pokračujeme v adopci na dálku jako farní společenství. Pokračujeme v adopci stejných dětí v Asii, Africe a jedno v Bělorusku, celkem 6 dětí. Díky naší pomoci mohou děti vystudovat a položit tak základ pro svoji budoucnost. Na požádání vystavíme potvrzení o přijetí daru pro daňové účely. Prosíme, abyste uvedli svoje jméno, příjmení a adresu, zvláště u nových dárců. U těch, kteří pokračují v adopci, již adresy máme.

Bohoslužby v anglickém jazyce. Pro početnou filipínskou komunitu pracující v Toyotě je pravidelná bohoslužba v anglickém jazyce každou sobotu v 18:00 hod. v kostele Nejsv. Trojice.

Naše vietnamská katolická komunita se už třetí rok schází na bohoslužbách v kostele Nejsv. Trojice.

Zdroj: <https://www.facebook.com/farnostkolin>

Bohoslužby o Velikonocích 2024

Datum	Den	Hodina	Bohoslužba	Kostel
28. 3. 2024	Zelený čtvrtek	9:30 17:00 18:00 18:00	<i>Missa chrismatis</i> Mše sv. Mše sv. Mše sv.	Katedrála Praha Velim Velký Osek Sv. Bartoloměj (Kolín)
29. 3. 2024	Velký pátek	14:00 15:00	Křížová cesta Obřady Vel. pátku	Sv. Bartoloměj (Kolín) Sv. Bartoloměj (Kolín)
30. 3. 2024	Bílá sobota (kromě vigilie)	8:00 8:30–18:45	Ranní chvály Poklona u Božího hrobu	Sv. Bartoloměj (Kolín)
30. 3. 2024	Velikonoční vigilie	19:00	Obřady velikonoční vigilie	Sv. Bartoloměj (Kolín)
31. 3. 2024	Zmrtvýchvstání Páně	8:00 8:00 8:00 9:30 9:30 10:30 11:00 17:00 18:00	Mše sv. Mše sv. Mše sv. Mše sv. Mše sv. Mše sv. Mše sv. Mše sv. Mše Sv.	Sv. Bartoloměj Velký Osek Velim Sv. Vít (Kolín-Zálabí) Pňov-Předhradí Červené Pečky Veltruby Nová Ves Nejsv. Trojice (Kolín)
1. 4. 2024	Velikonoční pondělí	8:00 9:30 9:30 11:00 11:00	Mše sv. Mše sv. Mše sv. Mše sv. Mše sv.	Sv. Bartoloměj (Kolín) Pňov-Předhradí Sv. Vít (Kolín-Zálabí) Starý Kolín Ovčáry

Sv. zpověď – ve Svatém týdnu v pondělí, úterý a středu půl hodinu před mší sv. a také v průběhu mše (Nejsv. Trojice). Na Velký pátek od 14 do 15 hod., na Bílou sobotu od 10 do 12 hod. a od 15 do 17 hod. (sv. Bartoloměj).

Bartoloměj – farní časopis. Vydává Římskokatolická farnost Kolín, Brandlova 25, Kolín.
Na vydání spolupracovali: Ján Halama, Martin Křídlo, Jaroslav Pejša, Martin Prokop, Tomáš Pavela.
 P. Ján Halama: tel.: 604 294 247, e-mail: farnost-kolin@volny.cz

• e-mail: farnovinovy.kolin@gmail.com • web: www.farnostkolin.cz • FB: facebook.com/farnostkolin
 Číslo účtu farnosti: 3252369369/0800, variabilní symbol pro dárce: 1211638 (dle evangelia sv. Lukáše 6,38) případně v poznámce uvést: *dar pro farnost* (nebo jiný účel).

Autor fotografie na titulní straně: Světloňoška